Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

Bo Gustafsson:

STEMMERETTEN UNDER KAPITALISMEN

DET KOMMUNISTISKE PARTIET

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

KLASSEKAMPEN

marxist-leninistisk arbeideravis

ABONNEMENTSPRISER:
Kr. 12,- pr. år.
Halvårsabonnement kr. 6,-

TVEITA POSTKONTOR OSLO 6
POSTGIRO 20 66 99

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

Bo Gustafsson:

STEMMERETTEN UNDER KAPITALISMEN

DET KOMMUNISTISKE PARTIET

SOSIALISTISK UNGDOMSFORBUND
(MARXIST-LENINISTENE)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

Trykt i offset hos A/S Duplotrykk

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

STEMMERETTEN UNDER KAPITALISMEN

Kommunistiska förbundet marxist-leninisterna sier i sitt opprop foran valget:

»Valgets »store» spørsmål gjelder nå som ved tidligere valg bare *hvem* som skal forvalte samfunnet i Wallenbergs og øvrige kapitalisters interesse – om det skal bli sosialdemokratiet og dets vedheng Vänsterpartiet *eller* de borgerlige.

Valget avgjør også hvem som skal sitte ved kjøttgrytene – få ministerposter og høge riksdagslønninger og hvordan den flere millioner store støtten til partiene skal fordeles. Dette får velgerne være med på å bestemme. Men den politikk de nåværende partiene kommer til å føre, blir fortsatt avgjort av monopolkapitalen, hvis makt de ikke vil rokke ved».

Dette standpunktet skal her begrunnes mer utførlig.

DEN BORGERLIGE PARLAMENTARISMEN

De allmenne valgene og den allmenne stemmeretten er bestanddeler av *det borgerlige parlamentariske demokratiet.* Hva er så dette? Det borgerlige parlamentariske demokratiet er ei statsform som i løpet av historia er oppstått hovedsaklig som et resultat av borgerklassens kamp mot føydaladelen. For å vinne folkets støtte i sin kamp mot godseiere og høge embetsmenn, var borgerklassen tvunget til å framstille sine egne egoistiske klasseinteresser som *alle* undertrykte menneskers interesser og til og med gjøre visse innrømmelser overfor de arbeidende klassene. Som Engels skriver skjedde det:

» . . . for så vidt som borgerskapet under kampen mot føydalismen og under utviklinga av kapitalistisk produksjon, var blitt tvunget til å oppheve alle standsprivilegier, dvs. personlige privilegier, og innføre juridisk likestilling først på privatrettens område». (Ludwig Feuerbach og slutten på den klassiske tyske filosofi).

I Sverige, der borgerklassen var svak, varte det helt til 1918 før det borgerlige parlamentariske demokratiet var endelig gjennomført. Det skjedde først som et resultat av den sosialistiske arbeiderrørslas massekamp og under direkte innflytelse av Oktoberrevolusjonen i 1917.

Den allmenne stemmeretten innebar et historisk framsteg også for arbeiderklassen. Derfor skrev Lenin: »Vi er for den demokratiske republikken som den beste statsforma for proletariatet under kapitalismen». Men han la straks til: »Men vi har ikke rett til å glemme at lønnsslaveriet er folkets lodd til og med i den mest demokratiske borgerlige republikk». (Staten og revolusjonen, Ny Dag, 1968, s. 55)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

Lenin sa også: »Vegen ut av parlamentarismen består naturligvis ikke i å avskaffe de representative institusjoner og valgprinsippet, men i å forvandle de representative institusjonene fra pratekverner til »arbeidende» institusjoner». (samme sted, s. 82) Dette kan bare skje ved at arbeiderklassen under ledelse av sitt marxistisk-leninistiske parti *knuser* den borgerlige staten, parlamentet innbefatta, gjennom en sosialistisk revolusjon og oppretter sin egen stat. Lenin har i tilknytning til erfaringene fra Pariskommunen (1871) beskrevet hva dette innebærer på følgende vis:

> »Kommunene erstatter borgersamfunnets korrupte og råtne parlamentarisme med institusjoner der menings- og diskusjonsfrihet ikke forfaller til et bedrag, ettersom parlamentsmedlemmene sjøl må arbeide, i verksette sine egne lover, prøve resultatene av dem i det virkelige liv og stå direkte ansvarlig overfor sine velgere. De representative institusjonene består, men her finnes det *ingen* parlamentarisme som særskilt system, som arbeidsdelinga mellom lovgiving og utøving, som en priviligert stilling for delegatene. Uten representative institusjoner kan vi ikke forestille oss demokratiet, ikke en gang det proletariske demokratiet, men uten parlamentarisme kan og *må* vi forestille oss det, hvis ikke kritikken av det borgerlige samfunnet bare er tomme ord for oss, hvis ønsket om å styrte borgerskapets herredømme er ærlig og oppriktig ment og ikke bare ei »valg»-frase for å samle arbeiderstemmer . . . » (samme sted, s. 84)

»DET BEST MULIGE POLITISKE SKALKESKJUL FOR KAPITALISMEN»

Allmenne valg, allmenn stemmerett, opprettinga av representative institusjoner, kort sagt den borgerlige parlamentarismen, er såleis et resultat av klassekampen. Men det borgerlige parlamentariske demokratiet opphever verken klassekampen eller det kapitalistiske klassesamfunnet. Tvert om er det borgerlige parlamentariske demokratiet med dets særegne motsigelse mellom formell politisk frihet på den ene sida og reell økonomisk ufrihet for det overveldende flertall av folket på den andre sida, et politisk uttrykk for motsigelsen og kampen mellom de to hovedklassene – arbeidere og kapitalister – som er særegent for kapitalismen.

Det borgerlige parlamentariske demokratiet er nemlig bare ei særskilt statsform, ei særskilt politisk form for borgerklassens herredømme. Det er en del av det kapitalistiske samfunnets politiske og juridiske overbygning, som har til oppgave å tjene den økonomiske basisen, dvs. de rådende produksjonsforhold. Derfor *befester* det borgerlig parlamentariske demokratiet utbyttinga og lønnsslaveriet.

Lenin skriver:

> » »Rikdommens» allmakt er *sikrere* i en demokratisk republikk, fordi den ikke avhenger av et dårlig politisk skalkeskjul for kapitalismen. En demokratisk republikk er det best mulige politiske skalkeskjul for kapitalismen, og når kapitalen har satt seg i besittelse av dette det beste skalkeskjul . . . grunnfester den sin makt så sikkert og sterkt at *ikke noe* skifte av verken personer, institusjoner eller partier i den borgerlig-demokratiske republikken kan rokke ved den.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

Vi må videre merke oss at Engels på det bestemteste betegner allmenn stemmerett som et redskap for borgerskapets herredømme. Den allmenne stemmeretten, sier han, i det han åpenbart sammenfatter det tyske sosialdemokratiets lange erfaring, er »gradmåleren for arbeiderklassens modenhet. Mer kan den ikke være og vil den aldri bli i den nåværende staten». De småborgerlige demokratene, slike som våre sosialrevolusjonære og mensjeviker, og også deres tvillingbrødre, alle sosialsjåvinister og opportunister i Vesteuropa, venter seg nettopp »mer» av den allmenne stemmeretten. De deler sjøl og inngir folket den falske oppfatninga at allmenn stemmerett »i den *moderne* staten» virkelig er i stand til å gi uttrykk for viljen til det arbeidende flertall for å sikre at den blir satt ut i live». (samme sted, s. 50)

INGEN LIKESTILLING MELLOM UTBYTTERE OG UTBYTTEDE

Stemmeretten er under kapitalismen derfor på samme måte som allmenne valg vesentlig en *formell* rettighet. Formelt legger det borgerlige parlamentariske demokratiet makta i folkets hender. Men i virkeligheten er det kapitalistklassen som hersker.

Hvordan skal denne motsigelsen forklares? Den må forklares materialistisk, dvs. gjennom en undersøkelse av det kapitalistiske samfunnets økonomiske basis. Marx understreket nemlig at hele samfunnsstrukturen, det politiske uttrykket for herredømme respektivt avhengighet innbefatta, dvs. den særskilte statsforma, grunner seg på »det direkte forholdet mellom eierne av produksjonsmidlene og de direkte produsentene».

Det kapitalistiske samfunnet er et utbyttersamfunn. Men utbytterne pumper merarbeidet ut av de utbyttede på et vis som skiller kapitalismen fra tidligere produksjonsmåter. I slavesamfunnet og føydalsamfunnet eide utbytterne helt eller delvis dem de utbytta. Men under kapitalismen er de utbyttede *juridisk frie.* Derfor må den kapitalistiske utbyttinga skje gjennom fritt kjøp og fritt salg av arbeidskrafta på arbeidsmarkedet. I det ytre, formelt er arbeideren og kapitalisten likestilte: arbeideren eier si arbeidskraft, kapitalisten sin kapital og arbeideren selger si arbeidskraft til kapitalisten ved å slutte en »fri» avtale med kapitalisten. Men det er i og gjennom dette »frie» systemet at utbyttinga finner sted og gjøres permanent. Arbeideren er virkelig juridisk fri, men han er også fri for eiendom, og på det viset innskrenkes hans valgmuligheter til to alternativer – selge arbeidskrafta eller sulte ihjel. Når han selger si arbeidskraft til kapitalisten, forbrukes den av kapitalisten i produksjonen. Derved skaper arbeideren en merverdi, som kapitalisten tilegner seg, dvs. han utbytter arbeideren, som i form av lønn (prisen på arbeidskrafta på det frie marked) bare får betalt for den del av den verdi han har skapt i produksjonen som han trenger til sitt eget underhold, dvs. for at utbyttinga skal kunne fortsette.

Den kapitalistiske utbyttinga er følgelig *skjult* i varebyttets frie form. Utbyttinga, undertrykkinga, mangelen på likestilling som kjennetegner forholdet mellom kapitalister og arbeidere under den kapitalistiske produksjonsmåten *gjemmes* med andre ord under den formelle friheten og den formelle likestillinga som særkjenner forholdet mellom kjøpere og selgere på markedet. I det ytre, formelt er arbeideren fri og

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

sjølstendig. I sitt vesen, reelt er han en lønnsslave underkasta kapitalens diktat.

Denne for kapitalismen særegne motsigelsen mellom utbyttingas form og innhold, som preger produksjonsmåtens økonomiske basis, gjenspeiles også i dens politiske overbygning, nemlig nettopp i det kapitalistiske parlamentariske demokratiet. Akkurat som kapitalister og arbeidere framtrer på det frie arbeidsmarkedet som tilsynelatende likestillte vareselgere, på nøyaktig samme vis framtrer kapitalister og arbeidere som tilsynelatende likestillte velgere under »frie» valg. Lenin uttrykte denne kjensgjerningen på følgende måte:

> »Betegnende for det borgerlige demokratiet er – på grunn av hele dets natur, en abstrakt eller formell innstilling til spørsmålet om likhet overhode, deriblant den nasjonale likestillinga. Under skinn av likestilling for den menneskelige personlighet i det hele tatt proklamerer det borgerlige demokrati en formell eller juridisk likestilling mellom eiendomsbesitteren og proletaren; mellom utbytteren og den utbyttede. Derved utsettes de undertrykte klassene for et grovt bedrageri. Likestillingsideen, som sjøl er ei gjenspeiling av vareproduksjonsforholdene, blir av borgerskapet forvandla til et kampmiddel mot avskaffinga av klassene under påskudd av at det skulle herske absolutt likestilling mellom menneskelige individer. Kravet om likestilling får virkelig mening bare i samband med kravet om avskaffing av klassene.» (Opprinnelig utkast til teser i det nasjonale og koloniale spørsmålet for den Kommunistiske Internasjonalens 2. kongress.)

Beviset for at det parlamentariske demokratiets formelle frihet er ei politisk gjenspeiling av de utbyttedes formelle frihet på arbeidsmarkedet, er de innskrenkinger som inntrer i det borgerlige demokratiet under kapitalismens nåværende monopolistiske stadium. Under de rådende »normale» og »rolige» forholda i vårt land møter kapitalen for tida arbeiderklassens krav om mer makt med å søvndysse massene (innrette dem på forbruk av alskens skrot, pornografi, forsløvende film, presse og litteratur osv.) og samtidig steg for steg avskjerme det politiske livet fra massene og innskrenke det parlamentariske demokratiet til ei omflytting av personer innafor ramma av de partiapparatene og institusjonene som alt finnes. Dette skjer bl. a. gjennom innføring av statlig støtte til partiene og betalte yrkespolitikere (på kommunal- og fylkesplanet), sperreregler mot nye partier osv. Motstykket til disse endringene i anti-demokratisk retning som har funnet sted innafor ramma av det borgerlige parlamentariske demokratiet, er de suksessive innskrenkinger av arbeidskraftas bevegelsesfrihet og innflytelse på sine arbeidsvilkår som har gått for seg på arbeidsmarkedet. Den enkelte arbeiders mulighet til å påvirke vilkåra for utbyttinga og streikeretten har blitt oppheva steg for steg av monopolkapitalen i samarbeid med det faglige byråkratiet (fra og med lovene om kollektive avtaler og arbeidsrett i 1928 samt saltsjöbadsavtalen fra 1938). Når monopolkapitalen til slutt kjenner sin eksistens trua, opphever den helt ethvert skinn av »arbeidets frihet», knuser fagforeningene, innfører arbeidsbok og anviser arbeidskrafta administrativt tid, sted og vilkår for utbyttinga, samtidig som det opprettes arbeidslover som »korreksjonsmiddel». På dette tidspunktet i klassekampen mellom utbyttere og utbyttede slår det politiske uttrykket for det kapitalistiske diktaturet over fra borgerlig parlamentarisk demokrati til fascisme.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

Hykleriet i det borgerlige parlamentariske demokratiets »frihet» til å velge og »rett» til å stemme viser seg på en rekke punkter:

1. Valgene *organiseres ikke* av folket, men av den kapitalistiske staten og de borgerlige og småborgerlige partier den finansierer og er forbundet med – fra Høyre til VPK. Disse partiene samler bare en brøkdel av befolkninga i sine rekker og er allerede gjennom den statlige partistøtten, som går opp i flere millioner, i stor utstrekning uavhengige av folkets mening og støtte.

2. Det er heller ikke folket, men disse partiene som *nominerer* kandidatene på valglistene. I nomineringsprosedyrene innafor partiene er det igjen bare en brøkdel av partimedlemmene som tar del, hovedsaklig styrene. Av visse beregninger som er gjort å dømme, skulle bare noen tusen personer, dvs. noen promille av befolkninga, ha hånd om nominasjonene.

3. Det sterkt silede antallet kandidater som så blir valgt har *heller ikke noen reell makt* i og med at de blir innsatt i ei parlamentarisk forsamling. Den reelle makta i det kapitalistiske samfunnet ligger hos eierne av produksjonsmidlene, dvs. kapitalistene, og den kapitalistiske statens byråkrati, dvs. betalte tjenestemenn, som har hånd om den utøvende makta (hær, politi, domstoler, fengsler osv.). Gjennom regler om uavsettelighet og personlige, økonomiske og politiske forbindelser med den herskende klassen, står det statlige byråkratiet i praksis utafor enhver form for virkelig kontroll fra folkets side. Ettersom byråkratiet er oppbygd og virker i samsvar med den byråkratiske sentralismens prinsipp (avgjørelser fattes hele tida overfra og ned), behøver den herskende klassen bare besette og kontrollere de høyeste postene. Det blir også effektivt gjort her til lands. (se f. eks. Sten-Stur Landstrøms utredning fra 1954 om den sosiale bakgrunnen for svenske embetsmenn). I 1917 besatte overklassen (»sosialgruppe 1») 77 prosent av postene for tjenestemenn i departementene og i 1947 80 prosent.

4. Den begrensa makta som de folke»valgte» representantene likevel har er i virkeligheten *ikke underlagt velgernes kontroll.* Riksdags- og kommunalmenn er ikke stadig ansvarlige overfor, kan ikke avsettes av og behøver ikke avlegge regnskap overfor velgerne. De står bare ansvarlige overfor de partiapparatene som har utpekt dem. De virkelige avgjørelsene fattes i komiteer og nemnder der folket ikke har mulighet til å følge med i hva som foregår. Flertallet av riksdagsmenn og kommunalpolitikere konfronteres overhodet ikke med folket, men sirkulerer hele livet gjennom i riksdagskorridorene og kommunehus, mellom komite- og utvalgsmøter. Takket være vel tilmålte lønninger fra stat, kommune, organisasjoner og aksjeselskapsstyrer har de »valgte» representantene også en levestandard og et levesett som effektivt avskjermer dem fra folkemassen.

5. Hvis vi igjen ser på velgerne, er flertallet av arbeidsfolk utestengt fra det politiske livet nettopp på grunn av den kapitalistiske utbyttinga. De har nettopp under kapitalismen hverken ork, råd eller tid til å »egne seg til politikk». Begge ektefellene arbeider for familiens underhold, de har overtidsarbeid, lang reisetid fra og til arbeidet osv. Alle slike »innskrenkninger, unntaksforhold, utelukkelser og hinder for de fattige», skriver Lenin, »synes små særlig i dens øyne som aldri har kjent noen nød, som ikke har kommet i berøring med den tilværelsen de undertrykte klassene

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

fører som masse – men alle disse innskrenkningene utelukker og utstøter de fattige fra politikken, fra aktiv deltaking i demokratiet». (Staten og revolusjonen, s. 124) Det kapitalistiske demokratiet utelukker såleis flertallet av folket fra aktiv deltakelse i politikken, fordi dette demokratiet fungerer under kapitalistiske produksjonsforhold.

6. De delene av folket som ikke er utestengt fra det politiske livet i det kapitalistiske demokratiet blir likevel *bedradd.* Den framherskende ideologien i ethvert samfunn er som kjent den herskende klassens ideologi. I det kapitalistiske samfunnet er den borgerlige ideologien framherskende i skole, radio, fjernsyn og presse. Den utsetter folket for ei systematisk indoktrinering fra vogga til grava, som i siste instans går ut på at det kapitalistiske diktaturet er »et fritt samfunn». Særlig i krisetider tar borgerskapets løgner og svindlerier gigantiske proporsjoner. Dette er en nødvendig konsekvens av at kapitalistklassen eier eller øver innflytelse på alle meningsdannende midler og all meningsdannelse. Hvordan skal velgerne kunne innse sine egne interesser under slike forhold? Resultatet blir at velgerne ikke innser og ikke kan innse sine virkelige interesser og stemmer *mot* sine egne interesser og for kapitalismens støttespillere. Det samla resultatet av at flertallet av folket utelukkes fra aktiv deltaking i det politiske livet og blir bedradd om hva politikken virkelig innebærer, er at folket under det kapitalistiske demokratiet velger representanter som tjener folket i ord, men kapitalistene i sak. Karl Marx karakteriserte derfor fullstendig riktig det vesentlige innholdet i stemmeretten under kapitalismen på følgende vis: »en gang hvert tredje eller sjette år å avgjøre hvilket medlem av den herskende klassen som» skal »representere og tråkke ned folket». (Pariskommunen, Ny Dag, 1951)

Konklusjonen blir derfor den som strekes opp i oppropet til Kommunistiska förbundet:

BARE FOLKETS EGEN KAMP KAN ENDRE POLITIKKEN

Noen mening med å stemme blir det først når det finnes et parti som går inn for å bryte ned monopolkapitalens diktatur over arbeiderklassen og folket og erstatte det med proletariatets diktatur over kapitalistene for å bygge opp et klasseløst samfunn.

Et sånt parti – et revolusjonært arbeiderparti – er Kommunistiska förbundet marxist-leninisterna i ferd med å skape.

Vi hevder at alle viktige spørsmål skal avgjøres av folkets valgte representanter, at disse skal utnevnes, kontrolleres og når som helst kunne avsettes av folket og at avgjørelsen skal fattes i samsvar med flertallsprinsippet. Men nettopp derfor er vi mot den nåværende parlamentarismen, der de viktigste spørsmåla blir avgjort bak kulissene, mens partiene prater i riksdagen for å dupere folket. Dette skjer for å skjule at riksdagen på samme måte som statsapparatet for øvrig ikke er et organ for folket, men for kapitalistenes herredømme *over* folket.

Utbytting, arbeidsledighet og boligmangel gjør riksdagen overhodet ingenting for å avskaffe.

Ikke en gang et revolusjonært kommunistisk parti kan »gi makta til folket» med hjelp av den nåværende riksdagen.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

DET KOMMUNISTISKE PARTIET

Kamerater. Det var svært vennlige ord den som åpna møtet hadde å si om KFml i Sverige. Jeg vil imidlertid understreke at vårt forbund ennå ikke er noe parti, men et *forbund.* Når vi diskuterer spørsmålet om det kommunistiske parti, bør vi ha det klart for oss at det for tida ikke fins noe kommunistisk parti verken i Sverige, Norge eller i noe nordisk land. Jeg tror det er nyttig å ha det som utgangspunkt og ha det i minnet. Det innebærer også at det vi snakker om er noe vi vil *skape,* ikke noe som eksisterer. Og av det følger at mye av det vi sier kommer til å være grunna dels på den revolusjonære arbeiderrørslas allmenne erfaringer samt på de få erfaringer som vi hittil har skaffet oss i kampen i de nordiske landa – i Norge og Sverige og også i Danmark.

Hvorfor stiller nå marxist-leninistene seg som hovedoppgave å forberede danninga av et marxist-leninistisk parti? Hvilken rolle spiller et sånt parti? Hvorfor er det behov for det? Oppstår ikke et sånt parti automatisk når tida er moden? Og om nå et slikt parti trengs, hvorfor da ikke danne det med en gang? Det er sikkert mange som har stilt seg disse og liknende spørsmål, og jeg tror det er nødvendig å undersøke dem og diskutere dem.

For å få en riktig form på diskusjonen om det kommunistiske partiet, tror jeg det er nødvendig å gå ut fra den revolusjonære arbeiderrørslas målsetning. Det bør være utgangspunktet for bedømmelsen av hva partiet er til for, hvordan det skal se ut, hvordan det skal bygges opp, osv. Det marxist-leninistiske partiet er nemlig *et middel* for arbeiderklassens og folkets frigjøring. Spørsmålet om hvorfor partiet er til, må derfor besvares med utgangspunktet i vår ytterste målsetning.

Vårt mål er å skape et klasseløst kommunistisk samfunn. Vi vet gjennom den historiske erfaringa, sånn som den særlig er sammenfatta i den vitenskapelige sosialismens teori, at det klasseløse kommunistiske samfunn før eller seinere kommer til å opprettes i deres land, i vårt land og over hele verden. Det er et nødvendig resultat av samfunnsutviklinga. Men et sånt kommunistisk samfunn oppstår ikke av seg sjøl, det kan bare oppstå gjennom arbeiderklassens kamp. For å nå målet må folket, under arbeiderklassens ledelse, for det første utvikle klassekampen mot kapitalistene innafor ramma av det kapitalistiske samfunn steg for steg. For det andre gjennomføre en sosialistisk revolusjon, som innebærer avskaffinga av kapitalistenes klassediktatur og opprettinga av arbeiderklassens klassediktatur. Og for det tredje å føre klassekampen videre til alle klasser og klasseforskjeller er utviska. En spør seg så: Kan dette målet oppnås uten et marxist-leninistisk parti? Finnes det noe eksempel på at arbeiderklassen har kunnet styrte kapitalistenes diktatur og opprette proletariatets diktatur uten hjelp av et ekte marxistisk-leninistisk parti?

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

Finnes det endelig noe eksempel på at arbeiderklassen har kunnet befeste og videreutvikle proletariatets diktatur uten hjelp av et ekte marxist-leninistisk parti? La oss se litt på de historiske erfaringene. La oss bare drøye ved ei avgjørende hending i arbeiderklassens utvikling, nemlig åra 1914–18/19. Da gjennomførte den russiske arbeiderklassen og de russiske bondemassene, under ledelse av det bolsjevikiske parti, en framgangsrik sosialistisk revolusjon i Russland. Arbeiderklassen reiste seg også i mange andre land, i Tyskland, i Ungarn, i Finland osv. Men ingen steder lyktes man med det bolsjevikene hadde lyktes med i Russland. Hva var årsaka? Jo, årsaka var dels naturligvis at vilkåra for revolusjonen var svært gunstige i Russland. Men det er ikke ei tilstrekkelig forklaring: vilkåra var også svært gunstige for en sosialistisk revolusjon i Tyskland. Men den avgjørende forskjellen var at i Russland fantes et virkelig marxist-leninistisk parti, som var sammensveisa rundt en felles teori, en felles ideologi og var oppbygd i samsvar med den demokratiske sentralismens prinsipper, som gjennomførte masselinja og kunne tillempe kritikk og sjølkritikk. Noe slikt parti fantes ikke i de andre landa, f. eks. i Tyskland. Der hylla de revolusjonære en feilaktig teori. De undervurderte partiets rolle og sa som Rosa Luxenburg at revolusjonen ville lykkes mer eller mindre av seg sjøl, gjennom massenes spontane kamp. Men erfaringene viser at massenes spontane kamp ikke er tilstrekkelig. Det trengs også en ledelse for kampen. Videre undervurderte de betydninga av å reise arbeiderklassens allierte i byene og framfor alt på landet. Følgen blei at bondemassene i Tyskland var stort sett uberørt av de revolusjonæres agitasjon og organisasjon, og følgen blei at reaksjonen, militaristene og kapitalistene *og* deres håndlangere innafor sosialdemokratiet kunne slå ned arbeiderklassens revolt med blod og påføre arbeiderklassen store skader. *Det* var følgen av at det mangla et virkelig kommunistisk parti.

På dette punktet kan det også være verdt, om enn i all korthet, å minne om at et kommunistisk parti også trengs *etter* at arbeiderklassen har erobra makta. Lenin skreiv om partiet etter maktovertakinga i »Radikalismen, kommunismens barnesjukdom»:

> Proletariatets diktatur er en hårdnakket kamp, en blodig og ublodig, militær og økonomisk, pedagogisk og administrativ kamp mot det gamle samfunnets krefter og tradisjoner. Makta i millioners og titalls millioners vaner, er ei overordentlig fryktelig makt. Uten et jernhårdt og kampherda parti, uten et parti som nyter tillit hos alt som er hederlig i den gitte klassen, uten et parti som forstår å gi akt på massenes stemning og innvirke på den, er det mulig å føre en slik kamp med framgang. Å beseire det sentraliserte stor-borgerskapet er tusen ganger lettere enn å »beseire» millioner og atter millioner av små næringsdrivende.

Man må si at denne uttalelsen av Lenin har fått den mest lysende bekreftelse i og med den kinesiske kulturrevolusjonen, veileda av Mao Tsetungs tenkning. Den har på samme vis også blitt negativt bekrefta av de kommunistiske partienes utarting i Sovjet og de andre revisjoniststyrte landa.

Men det som for oss er viktig og aktuelt akkurat nå, er klassekampen før og fram til proletariatets diktatur. I ethvert samfunn som er bygd på klasser og antagonistiske

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

interesser, finns det alltid klassekamp. Dette er uungåelig. Klassekampen oppstår følgelig alltid spontant. F. eks. i Sverige er vår historie gjennom århundrer fulltegna av klassestrider. De utallige bondereisningene medførte visse samfunnsmessige framsteg: produksjonsforholda blei forandra noe, slik at produktivkreftene kunne utvikles ytterligere. Men bondeklassen lyktes ikke i å styrte den føydale herskerklassen og overta makta. Hvorfor? Dels fordi de objektive vilkåra ikke forelå. Produksjonsforholda var ikke tilstrekkelig utvikla, det fantes ingen arbeiderklasse. Men det kom også av, i sammenheng med produksjonsforholda, at det ikke fantes noe revolusjonært parti som kunne lede kampen. Da de nye kapitalistiske produksjonsforholda blei grunnlagt i Sverige rundt midten av attenhundretallet, og industriarbeiderklassen oppsto, oppsto også arbeiderklassens klassekamp mot kapitalistene. Men den oppsto spontant, det vil si uten bevisst sammenslutning, organisasjon og ledelse. Først blei enkle forsvarsorganisasjoner, som sjuke- og begravelseskasser, skapt. På 1860 - tallet blei de første fagforeningene grunnlagt. Disse blei imidlertid fra begynnelsen leda av borgerlige liberalere. Men fra 1880 - åra av vendte arbeiderne seg fra de borgerlige liberalerne og fikk nye sosialistiske ledere. I 1889 blei det første sosialistiske arbeiderparti i Sverige skapt. Hvordan skal en forklare denne utviklinga? Jo, ganske enkelt slik at arbeiderklassen gjennom sine egne kamperfaringer nådde fram til den slutning at de for framgangsrikt å skulle ivareta sine interesser mot kapitalistene, måtte skape en politisk organisasjon, et politisk parti som ledelse for alle dens klasseorganisasjoners kamp. Når så det sosialdemokratiske partiet utarta og solidariserte seg med kapitalistene i Sverige og andre land, brøt store deler av den svenske arbeiderklassen med det sosialdemokratiske partiet og danna det partiet som i 1921 blei Sveriges Kommunistiske Parti. Hvorfor? Ganske enkelt fordi arbeiderne gjennom sine egne erfaringer så at det sosialdemokratiske partiet ikke var arbeiderklassens politiske parti. Det måtte altså skapes et nytt parti.

Og hvorfor har nå revolusjonære arbeidere og intellektuelle beslutta og danne et virkelig marxist-leninistisk parti i Sverige og i mange andre land? Det spørsmålet kan best studeres med utgangspunkt i arbeiderklassens og arbeiderrørslas langsiktige målsetting, men også med utgangspunkt i den nåværende klassekampen, i de resultater de svenske arbeiderne oppnår i kampen på arbeidsplasser, i boligområdene og i de såkalte masseorganisasjonene. Er det for tida arbeiderne eller kapitalistene som trekker det korteste strået i den faglige politikken, i skattepolitikken, husleiepolitikken osv?

Ja, å stille spørsmålet er å besvare det. Et aktuelt eksempel. For ca. et år siden pågikk det igjen sentrale lønnsoppgjør i Sverige mellom sosialdemokratiet og kapitalistenes topporganisasjoner - LO og SAF. Og det begynte allerede forrige sommer med at den såkalte arbeiderrepresentanten, Arne Geijer, forklarte at det ikke fantes plass for lønnsforhøyelser. Dette til tross for at såvel den offentlige statistikken som sosialdemokratiets egne utregninger viste at kapitalistene i de seineste åra hadde berika seg på en enestående måte. I dag har den svenske arbeiderklassen fortsatt ingen avtale, så smått om senn kommer det vel til å krype en mus ut av dette berget, som for tida holder på å føde en avtale. Men det kommer til å bli snakk om en eller to prosent i lønnsforhøyelser. Arbeiderne og andre lønnstakere knytter hendene i bukselomma, men de kan ikke gjøre noe med det. Hvorfor? Fordi det ikke finnes et arbeider-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

klassens kommunistiske parti, som kan ta opp deres krav, organisere kamp på krava mot kapitalistene og reformistene. Og slik kommer det til å fortsette til det finnes et revolusjonært arbeiderparti.

For å si det med Mao Tsetung:

> Uten et revolusjonært parti, uten et parti bygd på marxismen-leninismens revolusjonære teori, og som er av marxist-leninistisk revolusjonær type, er det umulig å lede arbeiderklassen og folkets brede masser til seier over imperialismen og dens lakeier.

Her kan man spørre seg: Hvordan skal så dette partiet se ut? Hvordan skal det fungere, og hvordan skal det være oppbygd? På dette punktet kan vi vende oss til to store marxist-leninister, som uttømmende har behandla spørsmålet om det marxistisk-leninistiske partiet, nemlig Stalin og Mao Tsetung.

I *Leninismens grunnlag* behandler Stalin spørsmålet om partiet. Hva, spør han, består det særegne ved det marxistisk-leninistiske partiet i? Og han svarer at det for det første består i at partiet er arbeiderklassens fortropp:

> Partiet må framfor alt være arbeiderklassens *fortropp*. Partiet må oppta i seg de beste elementene i arbeiderklassen, deres erfaring, deres revolusjonære ånd, deres uegennyttige hengivenhet for proletariatets sak . . . Partiet må stå i spissen for arbeiderklassen, det må se lenger enn arbeiderklassen, det må lede proletariatet og ikke være et haleheng til den spontane rørsla . . . Ingen hær kan i krig unnvære en erfaren generalstab, hvis den ikke vil dømmes til nederlag. Er det ikke klart at proletariatet enda mindre kan unnvære en slik generalstab hvis det ikke vil la seg fortære av sine dødsfiender? . . . Men partiet kan ikke bare være *fortropp*. Det må også være ei avdeling av klassen, en del av klassen, nært knytta sammen med den med hver fiber av sin eksistens . . . Partiet kan ikke lede klassen hvis det ikke finnes noe bånd mellom partiet og de partiløse massene, hvis massene ikke godtar dets lederskap, hvis ikke partiet nyter moralsk og politisk tillit blant massene.

Hvor betydningsfull denne funksjonen hos partiet er, nemlig den å være arbeiderklassens fortropp; kjenner vi sjøl til – dere like godt som meg – fra den siste tida, erfaringene fra de siste åra framfor alt i den anti-imperialistiske kampen, f. eks. i Vietnamrørsla. Er det slik at de »kommunistiske» partier, jeg mener revisjonistiske partier, har gått i spissen for den anti-imperialistiske solidaritetsbevegelsen i noe europeisk land? Nei, det er det ikke. De har tvert om, som Stalin sier, slept etter i massenes kjølvann. Følgelig har heller ikke partiene fått arbeiderklassens og folkets tillit i denne saka. Og slik er det i spørsmål etter spørsmål.

For det andre understreker Stalin at partiet er arbeiderklassens *organiserte* fortropp:

> Partiet er ikke bare arbeiderklassens *fortropp*. Hvis det for alvor vil lede den kamp klassen fører, må det samtidig være sin klasses *organiserte* tropp. Partiets oppgaver under kapitalismens vilkår er veldige og overordentlig mangfoldige.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

Partiet må føre proletariatets kamp både under den indre og ytre utviklingas overordentlige vanskelige vilkår. Det må lede proletariatet til offensiv når situasjonen krever en offensiv, det må lede proletariatet slik at det unngår slaga fra en mektig fiende når situasjonen krever en tilbaketrekning. Det må tilføre millionmassene av uorganiserte, partiløse arbeidere en ånd av disiplin og planmessighet i kampen, en ånd av organisasjon og utholdenhet. Men partiet kan bare oppfylle disse oppgavene hvis det sjøl er legemliggjøringa av disiplin og organisasjon, dersom det sjøl er proletariatets organiserte fortropp. Uten disse vilkåra kan det ikke være snakk om at partiet virkelig leder proletariatets veldige masser . . . Prinsippet om at mindretallet må bøye seg for flertallet, prinsippet om at partiarbeidet skal ledes fra et senter, framkaller ikke sjelden angrep fra vinglete elementer, beskyldninger om »byråkrati», »formalisme» osv. Det er knapt nødvendig å bevise at planmessig arbeid av partiet som en helhet og ledelsen av arbeiderklassens kamp ville være umulig uten at disse prinsippene blei gjennomført. Leninisme i organisasjonsspørsmålet betyr urokkelig tillemping av disse prinsippene. Kampen mot disse prinsippene betegner Lenin som »russisk nihilisme» og »herskapsanarkisme»,som bare fortjener å latterliggjøres og feies til side.

I si bok *Ett skritt fram og to tilbake* sier Lenin følgende om disse elementene:

»Jeg mener det er klart at skrikene om det beryktede byråkratiet bare er et dekke for misnøye med personsammensettinga av de sentrale organer, et fikenblad . . . Du er en byråkrat, for du er ikke valgt av kongressen med min vilje, men mot den, du er en formalist, for du støtter deg på kongressens formelle vedtak og ikke på mitt samtykke, du handler grovt mekanisk, for du påberoper deg det »mekaniske» flertallet på partikongressen og tar ikke hensyn til mitt ønske om å bli kooptert, du er en tyrann, for du nekter å overgi makta til den gamle klikken.» (Axelrod, Martov, Potresov og andre som ikke ville underordne seg vedtaka fra den 2. kongress og som beskyldte Lenin for å være en »byråkrat» – J. St.)

Når det gjelder eksempler på nødvendigheten av partiet som arbeiderklassens organiserte fortropp, har vi et fra vår egen historie: Under krigen var lønningene frosset fast og kapitalistene hovet inn store profitter. Ved fredsslutninga i 1945 var metallarbeiderne rede til kamp mot kapitalistene og det var gunstige muligheter for streik. Men de reformistiske fagforeningslederne ønsket ikke streik; de ville fortsette det klassesamarbeidet med kapitalistene som de hadde innleda i stor skala under krigen. Nåvel, de kunne ikke motsette seg streiken direkte, men reformistene sørget for å beholde ledelsen. Hva gjorde så kommunistpartiet? Jo, i denne situasjonen nøyde de seg bare med å mane arbeiderne til kamp, uten å stille spørsmålet om hvem som hadde ledelsen i streiken. Og så lenge reformistene kunne beholde ledelsen for streiken, kunne de føre den til nederlaget, noe de også var fast besluttet på å gjøre. Det gjorde de også. I denne situasjonen skulle kommunistene ha tatt ledelsen i streiken, og om det ikke hadde lyktes, blåst til retrett. Nå førte metall-streiken til nederlag og misstemning innen arbeiderklassen i mange år, og reformistene kunne legge ansvaret over på kommunistene.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

Men det er ikke nok med disse oppgavene for partiet:

Partiet er arbeiderklassens organiserte fortropp. Men partiet er ikke arbeiderklassens eneste organisasjon. Proletariatet har også ei rekke andre organisasjoner; fagforeninger, kooperativer, bedriftsorganisasjoner, parlamentsgrupper, partiløse kvinneforeninger, pressa, kultur- og opplysningsorganisasjoner, ungdomsforbund, revolusjonære kamporganisasjoner (i tider med åpen revolusjonær aktivitet), representantsovjeter som den statlige organisasjonsform (hvis proletariatet sitter ved makta) osv. Uten dem ville det være umulig å føre en framgangsrik kamp mot kapitalen. Det overveldende flertall av disse organisasjoner er partiløse, og bare noen av dem er knytta direkte til partiet, eller utgjør utskott av det. Alle disse organisasjonene er under visse vilkår ubetinga nødvendige for arbeiderklassen, for uten dem ville det være umulig å befeste proletariatets klassemessige posisjoner på de ulike områdene for kampen, uten dem ville det være umulig å stålsette proletariatet som den kraft som er kallet til å erstatte den borgerlige ordninga med den sosialistiske ordninga. Men hvordan kan det utøves enhetlig ledelse med en slik rikdom på organisasjoner? Hvilken garanti finnes det for at denne mangfoldigheten av organisasjoner ikke fører til splid i ledelsen? Det kan sies at hver av disse organisasjonene utfører arbeid på sitt eget spesielle område, og at disse organisasjonene derfor ikke kan komme i veien for hverandre. Dette er sjølsagt sant. Men det er også sant at alle disse organisasjonene må arbeide i en retning, ettersom de tjener *en* klasse, klassen av proletarer. Spørsmålet reiser seg derfor: hvem skal fastlegge linja, den allmenne retningen for alle disse organisasjonenes arbeid? Hvor finnes den sentrale organisasjonen som ikke bare er i stand til, fordi den har den nødvendige erfaring, å utarbeide ei slik allmenn linje, men som i tillegg, fordi den har tilstrekkelig prestisje, er i en stilling som tillater den å få disse organisasjonene til å gjennomføre denne linja, slik at en oppnår enhet i ledelsen og hindrer splittelse?

Proletariatets parti er denne organisasjonen.

Partiet rår over alle nødvendige kvalifikasjoner for dette, for det første fordi det er samlepunktet for de fineste elementene i arbeiderklassen, som har direkte forbindelser med proletariatets partiløse organisasjoner og ofte leder dem, for det andre fordi partiet som samlepunkt for de fineste medlemmene av arbeiderklassen, er den beste skolen for å oppdra ledere for arbeiderklassen som evner å lede enhver form for organisering av klassen, for det tredje fordi partiet som den beste skolen for å oppdra ledere for arbeiderklassen, på grunn av sin erfaring og prestisje er den eneste organisasjon som evner å sentralisere ledelsen for proletariatets kamp og på det viset omforme alle arbeiderklassens partiløse organisasjoner overhodet til hjelpeorganer og transmisjonsremmer som knytter partiet til klassen.

Partiet er proletariatets høyeste form for klasseorganisasjon.

Dette betyr sjølsagt ikke at partiløse organisasjoner, fagforeninger, kooperativer osv., offisiellt skal være lagt under partiets lederskap. Det betyr bare at partimedlemmer som tilhører disse organisasjoner og som uten tvil har innflytelse på dem, skal gjøre alt de kan for gjennom overbevisning å få disse partiløse organisa-

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

sjonene til å slutte seg nærmere sammen om proletariatets parti i sitt arbeid og frivillig godta dets politiske lederskap.

Derfor sier Lenin at partiet er »den høyeste form for proletarisk klassesammenslutning», og at dets politiske lederskap må utvides til å omfatte enhver annen form for proletariatets organisering (se »Radikalismen», kap.6)

Dette er grunnen til at den opportunistiske teorien om de partiløse organisasjonenes »uavhengighet» og »nøytralitet», som avler *uavhengige* parlamentsmedlemmer og journalister som er *isolerte* fra partiet, *sneversynte* fagforeningsledere og *pragmatiske* kooperatører, er fullstendig uforenlig med Leninismens teori og praksis.

Også på dette punktet fins det visse erfaringer som bekrefter riktigheten av den. I VPK, det gamle kommunist-partiet, var det i praksis ikke partiet og partiledelsen, som leda partiets virksomhet, men det var riksdagsgruppa. Det var de som samla seg i første og annet kammer og der drøftet politikken, som blei de virkelige lederne. Og de inntok mange ganger en helt annen linje enn partiet gjorde i ulike spørsmål. Det var riksdagsgruppa som dreiv gjennom tilslutning til den indirekte beskatninga. Det gjorde forøvrig også Axel Larsens SF-gruppe i Danmark. Etter hvert førte dette til oppløsing til og med i riksdagsgruppa, slik at den til sine tider fulgte to eller tre linjer i f. eks. militærspørsmålet. Noen riksdagsmenn innafor partiet stemte for total avrusting, noen stemte for et billigere alternativ enn sosialdemokratenes opprusting, ei tredje gruppe har gått inn for noe de kaller folkeforsvar. Til og med innafor KFml har vi negative erfaringer med at de som arbeider innafor ulike klasseorganisasjoner ikke stiller seg under forbundets ledelse. Det har først og fremst vært tilfellet med de faglig aktive i Göteborg, noe de som har lest avisa GNISTAN (organ for KFml – red.) sikkert veit. Det viste seg at de slett ikke var interessert i å utvikle en revolusjonær faglig politikk i fagforeningene. Det de ville, var å traske videre i de gamle hjulsporene og utdanne tillitsmenn, det vil si funksjonærer, som var dyktige til å regne akkord, mens de ikke var dyktige til å gjennomføre revolusjonen.

I sin lære om partiet understreker også Stalin at partiet som en enhet er uforsonlig med forekomsten av fraksjoner:

> Det er umulig å erobre og opprettholde proletariatets diktatur uten et parti som har sin styrke i kraft av sin solidaritet og jerndisiplin. Med en jernhard disiplin i partiet er utenkelig uten viljens enhet, uten fullstendig og ubetinget enhet i handling fra alle partimedlemmer. Dette betyr sjølsagt ikke at en dermed utelukker muligheten for meningsstrider innafor partiet. Tvert om – en jernhard disiplin utelukker ikke, men forutsetter kritikk og meningsdivergenser innafor partiet. Minst av alt betyr det at disiplinen må være »blind». Tvert om – en jernhard disiplin utelukker ikke, men forutsetter bevisst og frivillig underordning, for bare bevisst disiplin kan være en virkelig jernhard disiplin.

På dette punkt tror jeg at såvel den norske arbeiderrørsla som den svenske har viktige negative erfaringer å studere og dra lærdom av, slik at de ikke blir gjentatt: I hvert fall var og er det slik fortsatt i VPK i Sverige, at underordninga av det enkelte

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

medlem og den enkelte organisasjonen under partiledelsen ikke hadde en frivillig karakter, ikke bygde på kritikk og sjølkritikk og åpen diskusjon, men på ordregiving. Dette førte til at det ikke fantes sterke, sjølstendig tenkende kommunister i partiet, men folk som automatisk og uten omtanke fulgte ledelsen. Når en tillitsmann kom ut til en grunnorganisasjon og forklarte partiets linje, forekom det ytterst sjelden diskusjon. Han bare satt der som en fuglemamma og matet fugleungene, og fugleungene svelget, gapte og svelget og tygde, men sa ingenting. Dette var, litt tilspisset uttrykt situasjonen i det revisjonistiske partiet, og slik er det i alle borgerlige og småborgerlige partier. Men det er klart at et slikt parti ikke kan gjennomføre en sosialistisk revolusjon. Ja, det kan heller ikke framgangsrikt lede klassekampen i det kapitalistiske samfunnet.

Stalin understreker til slutt i sin lære om partiet, at partiet styrker seg ved at det renser ut opportunistiske elementer. Han sier at:

> Kilden til fraksjonsmakeri innafor partiet er de opportunistiske elementene som finnes i det. Proletariatet er ikke en isolert klasse. Det får stadig tilsig av bønder, småborgere og intellektuelle som blir proletarisert i løpet av kapitalismens utvikling. Samtidig gjennomgår de øverste laga av proletariatet, hovedsaklig fagforeningsledere og parlamentsmedlemmer, . . . et forfall. På det ene eller andre viset trenger alle disse småborgerlige grupper inn i partiet, og tilfører det en ånd av vakling og opportunisme, en ånd av demoralisering og usikkerhet. Det er i hovedsak de som utgjør kilden til fraksjonsmakeri og oppløsing, kilden til desorganisering og nedbryting av partiet innafra.
>
> Partiet styrkes ved å rense seg for opportunistiske elementer.
>
> »Med reformister, mensjeviker i våre rekker», sier Lenin, »er det *umulig* å vinne seier i den proletariske revolusjonen, er det *umulig* å forsvare den. Dette er prinsipielt åpenbart riktig . . . På terskelen til revolusjonen, på et tidspunkt da en fører en forbitret kamp for seieren, kan den minste vakling i rekkene *ødelegge alt*, føre til at revolusjonen tapes, rive makta ut av hendene på proletariatet, for denne makta er ennå ikke befesta, angrepene mot den er ennå kraftfulle. Når vaklende ledere på et slikt tidspunkt forlater partiet, svekker ikke dette, men styrker partiet, arbeiderrørsla og revolusjonen.»

En må undersøke årsaka til opportunismen, og en finner da ofte at årsakene finnes i sjølve samfunnet. Det er derfor noe som stadig vil trenge seg inn i partiet. Måten å gjøre opp med opportunismen på i et kommunistisk parti, må være å anvende den metoden som Mao Tsetung og Kinas Kommunistiske Parti har utvikla, nemlig gjennom i første rekke å utvikle den politiske diskusjonen. Se bare på den måten KKP isolerte Liu Shao-chi og den gjengen som omga han. Gjorde en det ved å utelukke han fra partiet fra begynnelsen? Nei, en begynte med å mobilisere de gode partimedlemmene og massene. Liu Shao-chi og de andre borgerlige elementene blei avslørt, fordømt og isolert fra folket. Man gjorde det gjennom denne kampen klart for arbeiderklassen og folket hva kampen dreide seg om, slik at medlemmene, arbeiderne, bøndene, kunne lære av denne kampen, lære å forstå hva kampen handla om, slik at de kunne ta avstand fra de opportunistiske elementene, isolere dem og beseire

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

dem og slippe å gjøre samme feilen om igjen, og det vil si lettere kunne oppdage dem når de igjen viste seg i partiet. Og derfor kunne den organisatoriske beslutninga ved den siste kongressen komme på samme måte som når en klipper av et råttent eple som henger i et tre.

Til denne læra om partiet som Stalin utvikla, må en naturligvis legge noen ord om at den har blitt ytterliger videreutvikla, framfor alt av Mao Tsetung. Og jeg tror kjernepunktet i Mao Tsetungs lære om partiet ligger i følgende sitat:

> Et veldisiplinert parti, væpna med marxismen-leninismens teori, som anvender sjølkritikkens metode og er bundet sammen med folkets masser.

Her ser vi hvordan et kommunistisk parti må se ut i vår tid, se ut i dag. Det må bygge på marxismen-leninismens teori som må gjøres til alle medlemmers – ikke bare partiledelsens – eiendom. Det må være at parti som i virkeligheten, ikke bare i ord, har gjennomført kritikkens og sjølkritikkens metode, der kritikken ikke bare går fra partiledelsen til medlemmene, men kritikken skal gå i begge retninger og framfor alt nedenfra, og der kritikken også skal komme fra de partiløse utenfor partiet – mot partiet, for å holde partiet så å si under oppsikt. For det tredje at dette parti i sin politikk gjennomfører masselinja, bygger på politikken fra massene til massene. Det tror jeg en nødvendigvis må legge til i dag, når en diskuterer hvordan et kommunistisk parti skal være oppbygd. Om vi sammenfatter i en definisjon, kan vi derfor si at det kommunistiske parti er arbeiderklassens *organiserte* fortropp, og *den høyeste form for arbeiderklassens klasseorganisasjon.*

Hvor og hvordan finner vi denne gode sigar? Hvordan oppstår og dannes dette partiet? Det er dette spørsmålet som er svært brennende for oss. Historia viser at det marxistisk-leninistiske partiet oppstår først under imperialismen; det vil si den døende kapitalismens tidsalder, da den proletære revolusjonen føres opp på dagsordenen som et praktisk anliggende. Et sånt parti kunne ikke oppstå før den tidsalderen vi lever i, for først den tidsalderen har stilt slike spørsmål på dagsordenen, som gjør et slikt parti *nødvendig.* Men da kan en spørre seg – er denne historiske forutsetninga tilstrekkelig? Kreves det ikke en bevisst politisk handling for at det marxist-leninistiske parti kan komme i stand? Jo, jeg tror en må svare ja på dette spørsmålet. Lenin skrev følgende i *Hva må gjøres?:*

> Alle lands historie vitner om at arbeiderklassen med sine egne krefter bare kan utforme en faglig bevissthet, det vil si overbevises om nødvendigheten av å slutte seg sammen i forbund – å føre kampen mot arbeidskjøpere, å kreve av regjeringa at den utferdiger en eller annen lov som er nødvendig for arbeiderne osv. Sosialismens lære vokser derimot fram av de filosofiske, historiske og økonomiske teorier som blei utarbeida av utdanna representanter for de herskende klassene, av intellektuelle. Den moderne vitenskapelige sosialismens grunnleggere, Marx og Engels tilhørte også sjøl, på grunn av sin sosiale stilling den borgerlige intelligensiaen.

Av det dro Lenin slutningen at den vitenskapelige sosialismen framfor alt gjennom de intelektuelle som har gått over fra borgerskapets posisjoner til arbeiderklassen, måtte forene seg med arbeiderklassen.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

Hvordan skal vi skape et slikt parti? Det kan naturligvis ikke stampes fram fra marka. Som alt annet vokser det fram skrittvis. De historiske erfaringene viser at revolusjonære partier vanligvis gjennomgår ei rekke etapper i si politiske og organisatoriske utvikling før de blir en virkelig fortropp. De trer i begynnelsen vanligvis fram som studie- og propagandaorganisasjoner, der arbeidet i hovedsak drives innen deres egne rekker. Det er nødvendig for å sikre den teoretiske enheten og for å fostre en kader og organisere seg på beste måte. Så kommer ei tid da partiet går ut til massene for å lede streikekamper og arbeiderklassens ulike manifestasjoner. Dette er en meget viktig periode. Når den begynner, betyr det at den spontane arbeiderrørsla forenes med sosialismens ideer og forvandles til ei klassebevisst og organisert rørsle. I denne etappen blir partiet ei reell politisk kraft som klarer å dra med seg ikke bare arbeiderklassens majoritet, men også en betydelig del av de øvrige folkemassene. Det finnes ei rekke historiske eksempler på dette. I Russland tok det 20 år fra gruppa »Arbeidets frigjøring», som la den teoretiske grunnen for den revolusjonære arbeiderrørsla, blei danna i 1883 fram til 1903 da Russlands Sosialdemokratiske Parti blei grunnlagt. I Sverige tok det omtrent 10 år fra og med at August Palm holdt sin første tale i 1881 om »Hva vil sosialdemokratiet» til 1889, da det sosialdemokratiske partiet blei danna. KKP blei starta i 1921 av 12 kommunister, som bak seg bare hadde drøyt 50 medlemmer, men partiet blei likevel ikke skapt av tomme intet. Det begynte allerede i 1918. Da spredde Kinas første marxist, Li Ta Shao, marxistiske ideer i tidsskriftet *Ny Ungdom.* I 1918 blei det også starta en marxistisk studiesirkel i Shanghai, og i 1919 en i Peking. På det grunnlaget blei det danna kommunistiske ungdomsgrupper over hele landet. I 1920 blei det danna kommunistiske grupper i Shanghai, i Peking og i Kanton. Andre kommunistiske grupper blei danna i Hopei og i Shanton. Mao Tsetung danna en marxistisk studiesirkel og et sosialistisk ungdomsforbund i Hunan i 1920. Tidsskriftet *Ny Ungdom* blei offisielt organ for den kommunistiske gruppa i Shanghai, kort etter kom også et teoretisk månedtidsskrift: *Det Kommunistiske Partiet.* Samtidig påbegynte de kinesiske kommunistene propagandistisk og organisatorisk arbeid blant kinesiske arbeidere. På grunnlag av denne utviklinga blei så KKP skapt 1. juli 1921.

Om vi sammenfatter de historiske erfaringene: at de kommunistiske partiene framfor alt begynner som *studieorganisasjoner* for å sveise sammen den teoretiske, ideologiske enheten innen partiene, innen forbundene. Parallelt med, men som en annen oppgave går det inn for *propagandistisk arbeid* for å skape et gunstig miljø for partiet, for å vinne gjenklang for sine ideer og standpunkt blant massene, og påbegynne den ideologiske kampen mot kapitalistene, mot revisjonistene og reformistene. Og først i det andre og framfor alt det tredje stadiet begynner partiet å bli i stand til å lede, utløse og organisere store aksjoner. Jeg tror det er en ganske allmenn erfaring at store, vellykkede aksjoner forutsetter, ikke bare et enhetlig parti, men også et skikkelig grundig propagandistisk forarbeid for at aksjonen virkelig skal lede noe sted.

Ja, kamerater. Det er omtrent hvor vi står i dag. Og det gjelder tror jeg, så vel vårt forbund, som SUF i Norge. For å gi et avsluttende konkret eksempel på hvordan vi har tenkt oss partidannelsen, så kan jeg si at vi har begynt med å gjennomføre marxistiske grunnstudier i hele forbundet der *alle* medlemmer skal delta. Det er

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

nettopp for å skape den teoretiske enheten, og jeg tror at en ikke sterkt nok kan peke på nødvendigheten av studier som et første grunnleggende steg i arbeidet for å skape et riktig kommunistisk parti. Jeg tror at all historisk erfaring beviser det såvel positivt som negativt. Vi har alt gjort svært positive erfaringer ut av det grunnleggende studiearbeidet. Ja, faktisk mener vi å ha heva vårt forbund opp på et nytt nivå jamført med hvordan det var det første året. Det har faktisk også gitt seg praktiske resultater. Medlemmene har fått en større bevissthet om oppgavene og hva forbundets linje er, og likeens en bedre bevissthet om hvordan den politiske kampen bør føres på forskjellige områder. Jeg tror også at en kan slå fast at den andre oppgava, nest etter studieoppgava, er nettopp det propagandistiske arbeidet, og at det kommer til å være betydningsfullt under en svært lang periode.

Men når skal en så danne partiet? Ja, her kan vel forholda skille seg mye i de ulike landa, det beror på omstendighetene. Det er ikke alltid slik at en kan danne et parti akkurat når en vil. Men vi arbeider for tida etter følgende plan: Etter det grunnleggende marxist-leninistiske kurset som alle har tilegna seg og som sympatisørene naturligvis også studerer, så går vi inn for å foreta ei klasseanalyse av det svenske samfunnet i form av et antall studiebrev som peker ut arbeiderklassens situasjon, kapitalistenes situasjon, maktforholdet mellom arbeidere og kapitalistet, hvilke klasser og partier som finnes, den svenske statens oppkomst og nåværende karakter osv. Det er arbeid som så mange medlemmer som mulig er dratt med i. Formålet med dette arbeidet er at det skal skille ut hva som er de grunnleggende og viktigste motsetningene det svenske samfunnet. For først på grunnlag av det er det mulig å utarbeide ei riktig politisk linje. Vi regner med at vi kan kjøre i gang med det arbeidet fra høsten av, men at det sikkert vil komme til å ta et helt år å gjennomføre det. Men da bør alle medlemmer i forbundet ha en riktig grundig skolering i det svenske klassesamfunnets karakter og utviklingslover. Og først da er vi i stand til å formulere et program for det partiet som skal dannes. Det er klart at en ikke bare kan raske sammen en partikongress på det vis som revisjonistene og reformistene gjør. Men en må virkelig utarbeide et program som holder for den politiske kampen.

Først når det er gjort og det er blitt diskutert grundig, kan vi, tror jeg – det er vår nåværende oppfatning – gå til en partidannelse. Derfor, kamerater, vil jeg sammenfatte dette foredraget i to setninger på bakgrunn av våre egne erfaringer. For det første: Dere skal skape et kommunistisk parti. For det andre: Forsøm ikke studiearbeidet, arbeid heller for mye enn for lite med studiene i marxismen-leninismen, og foren dere på grunnlag av Mao Tsetungs tenkning. Det vil dere få igjen siden. Og for det tredje: Ta dere god tid med partidannelsen – også det vil dere få igjen, tror jeg. (Kraftig bifall.)

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

Stemmeretten under kapitalismen: Trykt opp etter MARXISTISK FORUM, nr. 3/68. Artikkelen blei opprinnelig skrevet i samband med KFml's boikott av riksdagsvalget i Sverige høsten 1968.

Det kommunistiske partiet: Referat fra et foredrag holdt i Oslo 28. mai 1969 på et møte arrangert av Oslo/Akershus SUF, Sosialistiske studie- og arbeidsgrupper i Oslo og Akershus og redaksjonskollektivene i KLASSE-KAMPEN og RØDE FANE. Foredraget er tidligere trykt i RØDE FANE nr. 2/69.

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

Bo Gustafsson:

STEMMERETTEN UNDER KAPITALISMEN

DET KOMMUNISTISKE PARTIET

Nettpublisering ved Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie (www.akp.no) 2013

KLASSEKAMPEN

marxist-leninistisk arbeideravis

ABONNEMENTSPRISER:
Kr. 12,- pr. år.
Halvårsabonnement kr. 6,-

TVEITA POSTKONTOR OSLO 6
POSTGIRO 20 66 99